

Kommunedirektørens innledning presentasjon HP/ØP 2023-2026

Rådhuset, 03.11.22, kl. 17.00 – 19.00

Dette er 8. og siste gang jeg legger fram kommunedirektørens forslag til HP/ØP. Jeg har ikke sjekket, men tror ganske sikkert at det er noen ord og budskap som går igjen i disse, som for eksempel at arbeidet har vært svært krevende, stramme økonomiske rammer, vi må passe på sparepengene og ikke bruke de til drift - og utsikter til at dersom vi ikke foretar oss noe, kan det gå riktig galt. Jeg håper også presentasjonen har inneholdt ord som stolhet over å jobbe i denne flotte kommunen, flinke og dedikerte ansatte, ledere og tillitsvalgte, spennende prosjekter og muligheter, og at vi er heldige som bor i Norge, og at vi i Risør kommune klarer oss godt sammenlignet med de fleste andre kommuner i dette landet.

Årets framlegg er sånn sett ikke noe unntak. Kunne likevel ikke kopiere fjorårets innledning, da mange ting er annerledes nå – både på den positive og den negative siden..

Sammenlignet med november 2021, er verdenssituasjonen nå helt annerledes. Vi hadde godt håp om at da koronaen etter hvert slapp taket og skulle avdramatiseres, så skulle ting bli mer normalt – men i februar 2022 invaderte Russland Ukraina og etter det har lite vært normalt.

Jeg kommer ikke unna en standard innledning likevel..

Arbeidet med HP/ØP 2023 – 2026 har vært svært krevende.

Enhetene har jobbet godt og samvittighetsfullt med sine tildelte rammer, men da arbeidet i ledergruppa med å balansere økonomiplanen tok til, manglet vi rundt regnet 35 millioner i 2023. Denne underbalansen har preget årets arbeid; hvordan skal vi klare redusere utgiftene og/eller øke inntektene slik at vi får en økonomiplan i balanse. Denne mangelen på penger har gått utover arbeidet med utviklingstiltak, fornying, nye strategier m.m. Det har vært et tungt fokus på hvordan få pengene til å strekke til..

Men, det er krig i Europa, hundretusenvise av mennesker er på flukt, folk mangler hus og mat og vinteren er rett om hjørnet. Så vi må sette våre utfordringer med å saldere et kommunebudsjett i en av Norges flotteste kommuner i verdens rikeste land i perspektiv. Kommuneøkonomien i Risør, og i

svært mange andre kommuner i Norge, er krevende, men vi er langt unna en stor krise. Vi kan fortsatt tilby gode, stabile og trygge tjenester til våre innbyggere i 2023 og i årene som kommer. Men vi må gjøre noen grep, og det har vi muligheter til å gjøre.

Selv om endringene på mange måter ikke er store i forhold til 2022 framlegget, kan jeg love at det ligger veldig mye arbeid bak det dokumentet som dere får presentert her i dag; lange dager og kvelder, nattegrubling, tøffe tak i interne møter. Men vi har kommet i mål – så langt. Vår drivende kraft i dette arbeidet er tidligere økonomisjef, nå kommunalsjef for interne tjenester, Halvor Halvorsen. Uten hans vanvittige arbeidsmoral og arbeidskapasitet, hadde vi aldri klart dette. Kommunalsjefene har også stått på sent og tidlig og gjort en kjempejobb. Det samme har de øvrige lederne i kommunen som har vridd og vrent på budsjettene sine for å få dette til.

Nå er vårt arbeid, i første omgang avsluttet, og nå sendes ballen til dere politikere. Nå er det 14 dager til formannskapet skal behandle saken og deretter 4 uker til saken kommer opp i kommunestyret. Min oppfordring er: Bruk tiden godt. I Danmark åpner gjenvolgt statsminister Mette Fredriksen for samarbeid om de store sakene på tvers av blokkene. Det samme bør dere vurdere i Risør. Det er kommunevalg til høsten, men det følger ingen ekstra penger med dette. Vi har de pengene vi har, og må bruke de på en best mulig måte. At vi kan få et bredt politisk flertall bak vanskelige beslutninger, mener jeg at alle er tjent med.

Vårt forslag til HP/ØP 2023-2026 vil kunne betegnes som lite offensivt og til dels kjedelig. Jeg skjønner dersom noen ser det sånn. Gode alternative ord er nøkternt og forsvarlig. Men uansett karakteristikk, det er mye spennende og bra i framlegget.

1. Framlegget har et klart og tydelig avtrykk av satsinger rundt klima- og miljø, bla. med et betydelig omfang av investeringer i energiøkonomiserende tiltak
2. Vi har funnet plass til investering i nytt samlokalisert legesenter i 2024
3. Vi har opprettholdt og videreført den sterke satsingen vi startet på i 2022 rundt psykisk helse, barn og unge
4. Vi har styrket helse- og omsorg, selv om dette er betydelig mindre enn det enheten har meldt behov om
5. Vi har satt av nye penger til gjennomføringen av byjubileet

6. Vi bruker av disposisjonsfondet, men vi har ikke tømt det (som mange andre kommuner har måttet gjøre)

Hovedgrunnene, oppsummert, til at vi har for lite penger totalt sett er følgende:

1. Budsjetterte innsparingstiltak på totalt 10 mill rettet mot skoleområdet er ikke effektuert. Utfordringen dras videre med i planperioden 23-26.
2. Økt behov innenfor helse- og omsorgsområdet som følge av økende antall tjenestemottakere, og flere brukere som er stadig sykere og trenger mer omfattende og kostbare tjenester.
3. Økte driftskostnader (strøm, rente, drivstoff, materiell m.m)

I tillegg er utfordringsbildet preget av betydelig større grad av usikkerhet på mange sentrale områder enn tilfellet har vært tidligere år. Dette knyttet bla. til skatteinntekter, renteutvikling, utbytte, energipriser, nytt inntektssystem og ikke minst flyktningesituasjonen. Denne store graden av usikkerhet tilsier et budsjett for 2023 og en økonomiplan for neste 4 år som er preget av nøkternhet og forsvarlighet og at vi i størst mulig grad er føre var.

Jobben for dere politikere blir krevende, og vi har ikke gjort den enklere ved å foreslå de grepa vi her foreslår. Jeg beklager vel egentlig det, for min og vår jobb er også å legge et best mulig grunnlag for gode politiske prosesser. Men slik vi har vurdert det, har vi ikke noe valg. Vi klarer ikke å balansere økonomiplanen for de kommende åra uten at det blir tatt upopulære avgjørelser. Det er i tillegg et valgår, noe som gjør det enda vanskeligere å treffe beslutninger som det er stor motstand mot i befolkningen.

Dette er de 4 forslaga vi legger fram som dere kanskje vil komme til å slite mest med

1. I henhold til gjeldene økonomiplan er ny svømmehall forskjøvet ett år til siste år i perioden (2026). Samme år er også ny skole lagt inn. Ungdomsskolen er slitt og ikke i tråd med dagens krav til et moderne skolebygg, og den må erstattes. Utbyggingsprosjektene er plassert i same år for at disse kan og må sees i sammenheng. Innenfor 10 års perioden, kan kommunedirektøren vanskelig se at vi vil få råd til begge som enkeltstående utbyggingsprosjekter, men det kan kanskje finnes en løsning med ett felles bygg som inkluderer begge deler.

2. I kommunedirektørens framlegg er økonomiplanen i **2024 og 2025** balansert med et kutt innenfor skole-/barnehageområdet på henholdsvis 5 millioner i

2024 (halvårseffekt) og 10 millioner i 2025. Kommunedirektøren foreslår at det nedsettes en prosjektgruppe med representanter fra administrasjon, politikk og tillitsvalgte som får i oppgave å se på mulige organisatoriske og strukturelle løsninger som gir denne innsparingen. Grappa skal også se på alternativet med en felles skole med Risør vgs, en såkalt 1-13 skole.

3. Kommunedirektøren foreslår at eiendomsskatten økes fra 3,5 promille til gjeldende makssats på 4,0 promille. Dette bryter med kommunestyrets vedtak i 2022, men etter kommunedirektørens vurdering er det et nødvendig tiltak for å få økonomiplanen i balanse

4. Røyslandselevene overføres til Søndeled skole. Dette er foreslått allerede fra skolestart 2023, men det er stor usikkerhet knyttet til tiltaket og avhenger bla. av Statsforvalterens behandling om søknad fra innbyggerne på Røysland/Lindland om overføring til Tvedestrand kommune. Denne kommer etter planen til politisk behandling i kommunestyret på nyåret.

Selv om vi nå legger et betydelig omstillingspress på sektor for skole og barnehage, betyr det ikke at det øvrige områdene, inkludert helse- og omsorg, er skjermet. Rammene for disse områdene er svært presset, og skal vi klare å håndtere den veksten vi vet kommer innenfor dette området, må det i 2023 og videre jobbes med effektivisering, fornying og omstilling. Skal vi fortsatt være blant de 50 best drevne kommunene i Norge, som Kommunebarometeret har plassert oss de 3 siste årene, må vi tenke nytt. Her er bla. samhandlingen med frivillig sektor et viktig område å jobbe videre med.

Oppsummert før Halvor får ordet for å løfte stemningen:

Det blir krevende, men det fins de som har det langt verre. Vi har muligheter, men det betinger at det fattes beslutninger som ikke er populære.